

Restaureren volgens Alexander en Biancha van Holthe tot Echten

AUTHENTICITEIT ALS VERTREKPOINT

NA EEN GRONDIGE RESTAURATIE MOET EEN ANTIK MEUBEL WEER ZO'N TACHTIG JAAR
MEEKUNNEN, ZEGGEN RESTAURATOREN ALEXANDER EN BIANCHA VAN HOLTHE TOT
ECHTEN. AL KAN DAT NOG EEN HELE UITDAGING ZIJN, GEZIEN DE ERBARMELIJKE STAAT
WAARIN SOMMIGE OBJECTEN BIJ AANKOMST VERKEREN.

Tekst | Didier van Det Fotografie | Otto Kalkhoven

'Antieke meubelen moeten soms maanden acclimatiseren'

De voorgevel van hun Haagse pand kijkt uit op de paleistuin van Noordeinde. Toch is de eerste indruk bij het betreden van het pand een typisch Italiaanse. In plaats van de statige vestibule die je zou verwachten, bestaat de entree uit een met glas overdekte binnenplaats waar antieke kasten, een konijnenhok en plantenbakken met diverse variëteiten mediterrane planten op ogenschijnlijk willekeurige wijze door elkaar staan. Openstaande deuren geven toegang tot andere ruimtes: een leefkeuken, de woonkamer, het atelier. Werk en privé zijn bij Alexander en Biancha, die hier samen met hun twee kinderen wonen, letterlijk met elkaar verweven. 'De binnenplaats wordt gebruikt als wintertuin', vertelt Alexander. 'Het is bovendien een ideale ruimte voor ons werk, de luchtvochtigheid is er namelijk optimaal. Net binnengekomen meubels laten we hier soms wel drie tot vier maanden acclimatiseren voordat we ermee aan de slag gaan.'

Mishandeld

De moderne centrale verwarming is funest voor veel antiek, zeker in combinatie met isolatiemaatregelen. 'In droge winters daalt de luchtvochtigheid in huis soms tot wel 20 procent, terwijl voor antieke meubelen het optimum tussen 65 en 70 procent ligt.' De gevolgen zijn op de binnenplaats duidelijk waarneembaar: een zojuist gearriveerde notenhouten kabinet met kromgetrokken panelen, een achttiende-eeuws dressoir met scheurvorming en afbladderend fineer, een gammel zeventiende-eeuws bureau van palissanderhout. 'Door uitdroging vallen de onderdelen van dit bureau uit elkaar. De meubelen zijn gelijmd met beenderlijm, zoals eeuwenlang gebruikelijk was. Het mooie van beenderlijm is de reversibiliteit: zodra het vochtgehalte toeneemt, keert de hechtende werking ook weer terug.'

Al deze 'mankementen' zijn goed te restaureren. Erger is het als objecten 'mishandeld' zijn, om in de termen van Alexander te spreken. Hij doelt hiermee op verkeerd uitgevoerde restauraties, een fenomeen dat maar al te vaak voorkomt.

'Lak in plaats van politoer, het patin wegschuren, gebruik van verkeerde materialen'; godslastering in de ogen van Alexander.

Natuurtalent

Zijn liefde voor historische panden en interieurs kwam niet uit de lucht vallen. Als jonkheer groeide Alexander op tussen eeuwenoud familieantiek op het Drentse landgoed Huis te Echten. Na de studie Kaderopleiding Bouwbedrijf ging hij historische panden restaureren, in zijn eentje, want personeel aannemen wilde hij niet. In zijn vrije tijd verzorgde hij de antiekcollectie van zijn familie: politoeren, bijwerken en - indien nodig - restaureren. De kennis haalde hij voornamelijk uit buitenlandse boeken. En natuurlijk kreeg hij van huis uit het nodige mee. Door mond-tot-mondreclame steeg zijn ster. Hij zette zijn bouw- annex restauratiebedrijf stop en ging verder als meubelrestaurator.

In de Albanese Biancha vond hij zijn gelijke; op restauratiegebied bleek ze een natuurtalent. Sinds hun ontmoeting twaalf jaar geleden werken zij intensief samen.

'Achtjes wrijven'

In het atelier is Biancha bezig met de restauratie van een vergulde spiegelijst. Gewapend met loep en pincet vult ze met monnikengeduld ontbrekende stukjes ornament aan. Eén zijde van de spiegel is al gereed. 'We vragen bezoekers vaak of ze kunnen aanwijzen waar de restauratie heeft plaatsgevonden', vertelt Biancha. 'Bijna altijd hebben ze het bij het verkeerde eind.'

De taakverdeling tussen Alexander en Biancha wordt in het atelier duidelijk. Biancha doet het fijne priegelwerk; fineer, intarsia, vergulden. Alexander neemt het constructieve deel voor zijn rekening, en het politoerwerk. 'Achtjes wrijven', zoals hij het noemt. Een tijdrovende klus. Met een dot, gedrenkt in schellak, wordt de lak dertig tot vijfendertig maal opgebracht. Iedere laag bestaat uit dertig slagen. Een houten oppervlakte wordt daardoor tot wel duizend maal met de dot bewerkt!

Pagina 79 linksboven | Door houtworm aangetast hout wordt door Biancha zorgvuldig ontdaan van houtmeel. De kanaaltjes worden vervolgens één voor één geïnjecteerd met lijn. Het hout krijgt hiermee zo'n 70 tot 80 procent van zijn sterkte weer terug. Rechtsboven | Het is iedere keer weer een grote uitdaging om bijpassend fineer te vinden. Het liefst gebruikt Biancha fineer van dezelfde ouderdom en soortgelijke tekening. Ook de dikte van fineer moet overeenkomen. Vroeger gebruikte men gezaagd fineer. Tegenwoordig wordt het geschaafd, waardoor nog dunner fineer mogelijk is. Linksonder | Politoeren gebeurt nog handmatig. 'Dat geeft het beste resultaat', vindt Alexander. Machinaal politoeren levert een 'sinaasappelhuidje' op, iets wat Alexander koste wat het kost wil voorkomen. Het zeventiende-eeuwse bureau van palissanderhout kwam in deplorabele staat binnen. Door een jarenlange te lage luchtvochtigheid was het beenderlijm volledig uitgedroogd. Stukken fineer ontbraken en constructieve delen waren sterk aangetast door houtworm. Nu, na restauratie, kan het meubel weer minimaal tachtig jaar mee.

5 onderhoudstips van Alexander

Tip 1: Zorg voor een goede luchtvochtigheid

De optimale relatieve luchtvochtigheid in een ruimte ligt voor antiek tussen 65 en 75 procent. Met een simpel luchtbevochtigingssysteem in combinatie met een hygrometer houdt u de luchtvochtigheid al op peil. Zo'n systeem is al verkrijgbaar vanaf € 80,-. Een bakje water onder een kast is niet voldoende!

Tip 2: Niet in direct zonlicht

Door de uv-straling van zonlicht verbleekt het politoer. De tekening van het hout, wat uw meubel juist zo mooi maakt, is daardoor

minder goed te zien. Houdt uw meubelen daarom uit het directe zonlicht. Diffuus licht is voor uw meubelen het beste.

Tip 3: Geen siliconenhoudende schoonmaakmiddelen

Onderhoudsmiddelen zoals het veelgebruikte Pledge bevatten siliconen. Deze deeltjes migreren door de politoer waardoor het bijna onmogelijk wordt om opnieuw te politoeren.

Tip 4: Zet eikenhout in de was

Gebruik bijenwas voor de bescherming van eikenhout. Deze reinigt, beschermt en

conserveert het hout. Daarnaast komt de tekening van het hout het best tot zijn recht.

Tip 5: Geef uw werkster 'antiektraining'

Maak uw interieurverzorger (m/v) duidelijk wat wel en niet mag in relatie tot uw kostbare meubilair. Een verkeerd middel kan verregaande gevolgen hebben voor uw meubel.

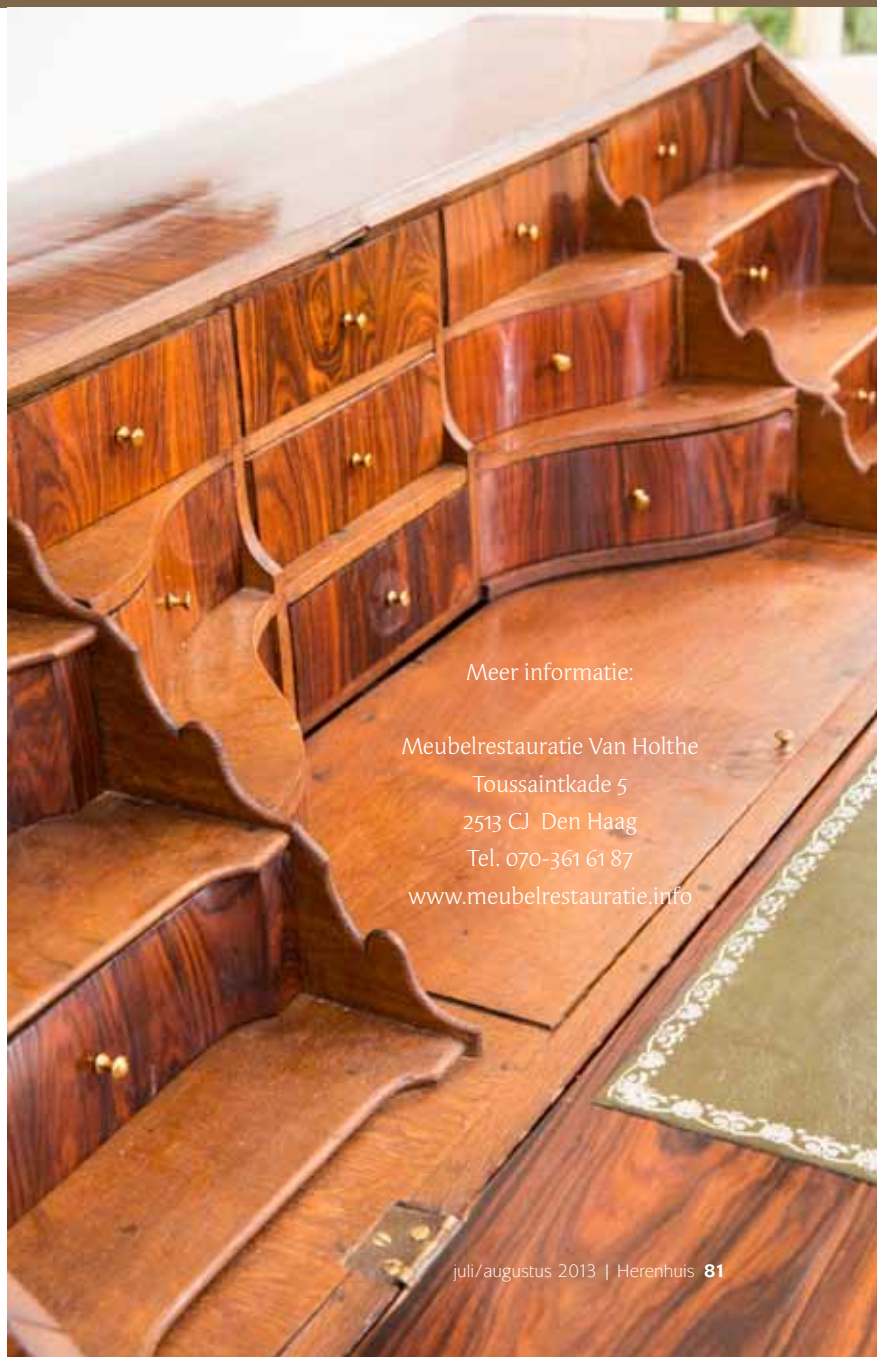
Net als vroeger

Alexander en Biancha werken op dezelfde ambachtelijke wijze als vroegere meubelmakers. In het atelier vind je dan ook geen schuurpapier. 'Schuren is desastreus voor het patin van het hout', licht Alexander toe. 'Het duurt honderden jaren om de mooie toon van het meubel te krijgen. Door oxidatie en kleuring onder invloed van uv-straling krijgt het hout zijn unieke patin. Dat wil ik niet in één handeling teniet doen.' Oude lak- en politoerlagen verwijdert Alexander met alcohol. Een tijdrovende klus. Daarnaast gebruikt hij alleen materialen die de meubelmaker destijds ook gebruikte. Gesmede nagels, beenderlijm - Alexander is wars van moderne lijmen en chemische middelen - en het liefst hout van dezelfde leeftijd en tekening. 'Vaak is het een enorme zoektocht om het juiste stuk hout te vinden', zegt Biancha. 'Restaureren vergt nu eenmaal veel geduld.'

Natuurlijke slijtage

Op de binnenplaats staan een aantal gerestaureerde meubels te wachten op hun terugreis. Mooie objecten die niet echt 'behandeld' ogen, laat staan gerestaureerd. En dat is precies wat Alexander en Biancha voorstaan: een oorspronkelijke uitstraling met natuurlijke slijtage. Alexander: 'Het is de kunst te weten wanneer je moet stoppen!' ■

Links | Clim wil zich specialiseren in het vervaardigen van portretten. Op dit notenhouten Christushoofd bracht hij maar liefst tien lagen kaoline aan waarna de grondlaag werd gepolijst. Dit is de beste basis om te polychromeren. Door de aders later

Meer informatie:

Meubelrestauratie Van Holthe

Toussaintkade 5

2513 CJ Den Haag

Tel. 070-361 61 87

www.meubelrestauratie.info